

Ю. В. Шушкова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри державних та місцевих фінансів,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: 0000-0003-3836-7548

DOI: 10.32702/2306-6806.2019.11.20

УЗАГАЛЬНЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІННОВАЦІЙНОГО ТА ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Yu. Shushkova,
Ph.D., Associate professor, Associate professor of the Department of State and Local Finance,
Ivan Franko National University of Lviv

STATE POLICY OF INNOVATIVE AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF ECONOMY WORLD
EXPERIENCE INSTRUMENTS GENERALIZATION

У статті показано, що формування стійких засад конкурентоспроможності економіки об'єктивно потребує розвитку національного господарства та його ключових галузей на засадах інноваційно-технологічного розвитку. Узагальнено світовий досвід державної політики забезпечення інноваційного та технологічного розвитку економіки. Зроблено висновки відносно основних концептуальних характеристик процесів та, відповідно, інструментів державної політики реіндустріалізації та забезпечення інноваційно-технологічного розвитку національної економіки. Характеристики реіндустріалізації національного господарства досліджені за такими складовими, як відновлення та розвиток виробництва, частка високотехнологічної продукції, інвестування в інновації, технологічна модернізація, зростання інноваційної активності та розвиток партнерських взаємозв'язків. Відповідно до цих елементів визначено ключові інструменти державного регулювання, а також заходи, що мають бути реалізовані для досягнення цілей державної політики інноваційно-технологічного розвитку.

The purpose of the article is to summarize the tools of the world experience of the state policy of innovation and technological development of the economy. It is stated that the formation and implementation of a qualitative and effective state policy of ensuring the technological competitiveness of the national economy requires a preliminary study and generalization of the world experience of state policy in this field, revealing its advantages, positive practices, as well as miscalculations.

The article shows that the formation of sustainable foundations of competitiveness of the economy objectively requires the development of the national economy and its key industries on the basis of innovation and technological development. The main results of the study are that on the basis of the global experience of the state policy of providing innovative and technological development of the economy, conclusions were drawn for the public authorities responsible for the development and further implementation of the policy in the sphere of ensuring the competitiveness of the economy. Conclusions have been made regarding the main conceptual characteristics of the processes and, accordingly, the instruments of the state policy of reindustrialisation and ensuring the innovation and technological development of the national economy. The characteristics of the reindustrialization of the national economy are investigated by components such as recovery and development of production, share of high-tech products, investment in innovation, technological modernization, growth of innovation activity and development of partnerships. In accordance with these elements, key instruments of state regulation are identified, as well as measures that must be implemented to achieve the goals of the state policy of innovation and technological development.

The scientific novelty of the research is to improve approaches to the identification of instruments of state regulation in the sphere of providing innovative and technological development of the national economy by identifying them in accordance with the main characteristics of the re-industrialization of the national economy.

Ключові слова: інноваційно-технологічний розвиток, конкурентоспроможність економіки, інновації, технології.

Key words: innovation and technological development, economic competitiveness, innovations, technologies.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

За сучасних динамічних умов функціонування світової економіки, значного впливу факторів глобалізації та інтеграції, дослідження світового досвіду впровадження державної політики інноваційного та технологічного розвитку, є джерелом отримання важливих емпіричних знань щодо особливостей ініціювання, планування та реалізації державної економічної політики спрямованої на впровадження реіндустріальних змін. Вивчення набутого такими технологічно-розвиненими країнами світу: США, країни ЄС, Японія, Китай, Південна Корея, досвіду у реалізації процесів інноваційного та технологічного розвитку є важливим у формуванні стратегічних напрямів, цілей економічної політики країни, її складових, які необхідні для впровадження технологічних змін, вибору й застосування основних адміністративних та економічних методів чи їх комбінування і формування механізмів впровадження реіндустріалізації на засадах технологічної модернізації; формування комплексу інструментів, що можуть бути ефективно застосованими у практичному здійсненні реіндустріальних змін із впровадженням нової економічної політики країни та розбудови національної економіки. Аналіз набутого досвіду державної політики у впровадженні інноваційних та технологічних змін, на основі розгляду елементів реалізованої політики, застосованих засобів та інструментарію, надасть можливість підтвердження концептуальних теоретичних гіпотез щодо ефективності застосування того чи іншого інструментарію чи методу в здійсненні таких змін, чи навпаки продемонструє негативний ефект від запроваджених заходів і таким чином спростує, теоретичні здогадки щодо ефективності їх застосування в умовах окремих країн та під впливом певних ендогенних та екзогенних чинників. Відповідно результати такого аналізу показують доцільність застосування окреслених методів та інструментів та дають можливість, враховуючи особливості та реалії національної економіки, визначити найбільш ефективні, із точки зору впровадження державної політики інноваційного, технологічного розвитку, методи та інструменти.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми реалізації державної політики реіндустріалізації економіки досліджуються у працях таких науковців: Т. Васильців, Р. Лупак, Т. Штець [1], С. Войтко [2], С. Касьянов [3], А. Кушнерук [4], В. Вишневіський [5], А. Піддубна [6], Ю. Кіндзерський [7], Я. Ромусік [8], П. Кузнец [9] та ін. Водночас, результати цих досліджень не повною мірою враховують світовий досвід державного регулювання і забезпечення інноваційно-технологічного розвитку економіки.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є узагальнення інструментів світового досвіду державної політики інноваційного та техно-

логічного розвитку економіки для подальшого формування ефективної державної політики в цій сфері.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Найбільш характерними ознаками, характеристиками процесів реіндустріалізації, що призводять до ефективних змін економічних систем є процеси: відновлення потужностей національного виробництва, зростання частки високотехнологічної продукції виробництва, технологічна модернізація та ресурсне забезпечення виробничих комплексів, інвестування в інноваційний, технологічний розвиток та його фінансування, зростання інноваційної активності, розвиток партнерських взаємозв'язків та кооперації держави, науки і виробництва. Реалізація цих процесів та впровадження реіндустріалізації в кожній країні, що проходила шлях інноваційного та технологічного розвитку, здійснювалася із розбудовою моделей економічної політики, з набуттям власного досвіду використання різних методів, засобів та інструментів економічної політики.

Однією із головних характеристик впровадження реіндустріальних процесів в економіці країн світу є відновлення потужностей національного виробництва, що передусім пов'язується із процесами фактичного переміщення, повернення виробництва, виробничих промислових комплексів із країн, що розвиваються, до розвинених країн звідки вони були винесені транснаціональним корпораціями в процесі реалізації програм оптимізації виробничих витрат. Світова глобальна фінансово-економічна криза 2007—2008 рр. та подальша рецесія показали, що країни в яких сконцентровані промислові виробничі потужності та розвинена промисловість подолали її значно швидше та з менш руйнівним наслідками ніж інші країни.

Усвідомлення необхідності відновлення національного промислового виробництва та необхідність забезпечити американську першість у сфері передового виробництва, було проголошено як нове завдання економічної політики в США [5, с. 8—9]. Так, США проводять агресивну торговельну політику спрямовану на захист власного виробництва в стратегічних для країни напрямках. Таким чином, реалізується протекціоністська політика спрямована на захист автомобільної промисловості та виробництва напівпровідників від імпортової продукції японського та південнокорейського виробництва, сталелеварної промисловості від продукції європейського виробництва, галузі легкої промисловості від продукції виробництва Китаю [7, с. 72]. Загалом економічна політика США є багатопільовою та спрямована на підтримку світового промислового лідерства. Основними важелями промислової політики є регулювання доступу на внутрішній ринок країни імпортової продукції, сировини, використання синергетичного потенціалу окремих територій та значний вплив на світо-

ву фінансову систему внаслідок використання долара як валюти світового економічних розрахунків.

Провідний досвід США в процесах економічного розвитку заснований на впровадженні активної політики спрямованої на вдосконалення інструментів державного регулювання та ринкових механізмів [4, с. 58]. Інструментами такої політики були і залишаються стимулювання інноваційної діяльності, технологічного розвитку через здійснення прогнозування векторів розвитку НТП, фінансування НДДКР, стандартизацію і патентування технологій та продукції, підготовку кваліфікованих кадрових ресурсів, що загалом забезпечує конкурентоспроможність національної економіки, а впровадження антимонопольного та антидемпінгового регулювання, виваженої та послідовної валютної та фінансової політики, податкове валютне регулювання та підтримка інституційно-сприятливого бізнес-середовища, контроль прав власності на передові інноваційно-технологічні розробки та технології, забезпечують позиції промислового лідерства США у світі.

До негативних наслідків застосованих інструментів здійснення економічної політики США можна віднести лібералізм в відношенні розвитку ТНК та значні поступки в здійсненні державного регулювання та контролю за їх діяльністю, що на протязі останніх тридцяти років, призвело до виведення безпосередньо виробничих промислових баз в країни, що розвиваються, зростання рівня безробіття та проявів декваліфікації кадрового ресурсу країни, зменшення темпів промислового економічного розвитку, зниженнями експортної активності на світових ринках.

Європейський Союз, другий за впливом світовий лідер, окреслив завдання забезпечити до 2020 р. зростання частки ВВП із 15% до 20%. Інструментами, які застосовуються для цього, було визначено відновлення обсягів інвестицій в основні фонди та обладнання, активізацію та розширення торгівлі на внутрішньому ринку країни Єврозони та зростання обсягів експорту продукції малого та середнього бізнесу до країн, що розвиваються [3, с. 86]. Водночас застосовуються інструменти гнучкої горизонтальної економічної політики а стимулювання впровадження тих чи інших економічних процесів здійснюється через створення робочих місць та стимулювання інвестиційних процесів. Державну допомогу в країнах ЄС спрямовано на створення умов для ефективного промислового розвитку та збалансування зростання відсталих галузей, регіонів чи секторів. Таким чином, державна допомога в вигляді дотацій, пільгового кредитування, реалізації цільових програм має регіональне, галузеве та секторальне спрямування, внаслідок цього пом'якшуються диспропорції виробничої активності різних регіонів та досягається економічна збалансованість їх розвитку.

Особливістю дій із повернення й відновленню національного виробництва Великою Британією, що впроваджується із 2015 р. [7, с. 72] є спрямування державної політики країни на впровадження заходів покращення бізнес клімату країни та забезпечення широкого доступу до дешевих джерел енергії.

Країни Азії, як-от: Японія, Південна Корея, Тайвань, Китай, Сінгапур тривалий період часу забезпечували значний темп зростання ВВП (більше 7% щорічно, протягом більш як 10 років), що дало їм можливість наблизитися за рівнем розвитку до розвинених країн, а Японії зайняти лідируючі позиції за багатьма напрямками технологічного розвитку [9, с. 72]. Основними факторами активного промислового розвитку науковці називають значні обсяги інвестування в економіку цих країн, що пов'язано із наявністю тривалого періоду макроекономічної стабільності, низьким рівнем інфляції, відсутністю значних коливань валютного курсу, внаслідок його ефективного регулювання та державної підтримки та впровадженням урядами цих країн консервативної бюджетної політики. Водночас важливе зна-

чення в процесах розбудови та досягнення значних темпів промислового розвитку мали наявність значного людських ресурсів, якість створених інститутів та стимулюючий вплив державного регулювання. Зазначимо, що державне регулювання в цих країнах визначається добре побудованими та діючими механізмами співпраці та координації дій і водночас високою ефективністю та готовністю бізнесу взаємодіяти і співпрацювати із урядом у реалізації програм промислового розвитку.

Розвиток виробництва в Японії здійснюється на засадах стратегічного управління, що є основою довгострокового планування [7, с. 73—75]. Для стратегічного планування та впровадження процесів та спрямування державного управління та регулювання в Японії характерні: раціоналізація виробництва; визначення науково-технічних пріоритетів та напрямів із досягнення; вдосконалення виробництва спрямоване на ефективне використання сировини та енергоресурсів; здійснення значного фінансування в НДДКР; мобілізація науково-технічного та промислового потенціалу в реалізації національних стратегічних проектів, домінування ціннісних суспільних інтересів, а головними завданнями державного регулювання є дотримання визначних структурних пропорцій економіки, визначення та підтримка пріоритетних галузей, регулювання та баланс економічних інтересів виробників та споживачів.

Особливістю процесів відновлення, розбудови та розвитку виробничих потужностей національного виробництва в Південній Кореї була націоналізація стратегічних галузей промисловості, впровадження довгострокового економічного планування, застосування інструментів пільгового оподаткування та кредитування, гнучкого митного регулювання, селективної політики регулювання імпорту зі стимулюванням імпорту технологій, ввозу сировини та зростання митних тарифів на ввіз готової продукції та підтримки експорту [7, с. 79]. Внаслідок цього в Південній Кореї здійснювалася пряма державна підтримка не лише галузям але й окремим підприємствам стратегічних галузей, що вимагало значних обсягів капіталовкладень в оновлення та розвиток виробничих потужностей таких галузей, як автомобілебудування, металургія, суднобудування.

Наступною характерною ознакою інноваційного технологічного розвитку є зростання частки виробництва високотехнологічної продукції в загальному обсязі виробництва країни.

Розвинені країни світу такі як Японія, США, Фінляндія, Китай забезпечували високотехнологічний розвиток за рахунок активного втручання держави та здійснення "високотехнологічних проривів", що дало змогу значно розвинути високотехнологічні галузі та забезпечило цим країнам технологічне лідерство. Так, у КНР державною експортною кредитною агенцією здійснюється державне страхування кредитів на експорт високотехнологічної продукції; у Фінляндії здійснюється субсидювання експорту високотехнологічних галузей; в США діє державна програма пільгового оподаткування компаній що здійснюють НДДКР та державне фінансування 20% витрат на впровадження інновацій, а компанії в сфері інноваційної діяльності звільнені від оподаткування [2, с. 133—137]. Зазначимо, що в цих країнах підтримка високотехнологічного розвитку здійснюється на засадах комплексної цільової державної політики розвитку високотехнологічного виробництва, прийняті та реалізуються відповідні програми розвитку високотехнологічних галузей, як-от: програми зростання експорту високотехнологічних продукції, створюються та дають інституційні засади та інститути стимулювання високотехнологічного розвитку.

Однією із найбільш активних країн із розвитку високотехнологічного виробництва є Японія, успіх якої у цьому напрямі заснований на впровадженні інструментів індикативного планування завдяки впровадженню яко-

Таблиця 1. Основні характеристики процесів, інструменти державної політики реіндустріалізації та забезпечення інноваційно-технологічного розвитку

Характеристика РІ	Інструменти державної політики	Заходи, що реалізувалися (реалізуються)
Відновлення, розвиток виробництва	Планування економічного розвитку; державні програми забезпечення першості в сфері передового виробництва (advanced manufacturing)	Повернення промислових підприємств і робочих місць (re-shoring); відновлення обсягів інвестицій в основні засоби та обладнання, технології; поліпшення бізнес-клімату; розширення доступу до джерел енергії
	Регулювання доступу товарів на внутрішній ринок країни	Заборона та обмеження імпорту при стимулюванні розширення внутрішнього виробництва
	Надання податкових кредитів на підготовку кваліфікованих кадрів	Розвиток та підтримка програм «наставництва», зростання якості, кваліфікації трудових ресурсів
Зростання частки виробництва високотехнологічної продукції	Індикативне планування високотехнологічного розвитку	Формування нової індустрії на засадах інноваційного розвитку «Індустріальної революції 4.0»
	Цільові програми галузевого розвитку	Здійснення «високотехнологічних проривів»; державне планування та реалізація створення парків високотехнологічних фірм (кластерів)
	Пільгове оподаткування	Державне фінансування 20 % витрат впровадження інновацій, звільнення від оподаткування
	Державне страхування	Державне страхування кредитів на експорт високотехнологічної продукції
	Надання субсидій для розвитку високотехнологічних галузей	Субсидіювання експорту високотехнологічних галузей
Інвестування в інноваційний розвиток, його фінансування	Пільгове кредитування та оподаткування НДДКР	Створення «керуючого вікна» (window guibance) із розподілу державних кредитів
	Державні дотації	Державні дотації на створення інноваційних фондів
	Податкові пільги на інвестиції в інновації	Податкові пільги на інвестиції в інноваційну сферу
	Податкові кредити	Впровадження екстраконцесій із фінансуванням із податкової бази до 100 % інноваційних витрат
	Формування правової бази інвестування	Створення правового поля захисту та розвитку інвестицій
	Бюджетно-кредитне регулювання	Забезпечення стабільності курсів валют, інфляції
	Пряме фінансування, безоплатні позички	Надання до 50 % компенсацій витрат на інновації

го Японія розбудувала спочатку важку індустрію, потім експортно-орієнтовані галузі, і на наступному етапі — високотехнологічні галузі. Загальне планування розвитку промисловості було покладено на Міністерство економіки, торгівлі та промисловості (МЕТІ). Було розгорнуто масштабне державне та приватне фінансування розвитку високих технологій. Завдяки впровадженню послідовної ефективної державної політики та реалізованих заходах частки високотехнологічного виробництва в структурі Японії складає 32%. Частка продукції високої технологічної обробки в структурі США на 2010 р. складала 40% в структурі ЄС -30% [8, с. 2]. Загалом сучасна концепція державної політики інноваційного та технологічного розвитку США, Японії, країн ЄС орієнтована не лише на повернення та відновлення виробничих потужностей національного виробництва вона спрямована на забезпечення глобальної конкурентоспроможності національних економік. Це перехід на новий рівень техніко-технологічного та економічного розвитку, з активним зростанням високотехнологічних виробництва, появою та розвитком нових інноваційних технологічних галузей, формуванням нової індустрії на засадах активного інноваційного розвитку, що отримав назву "Індустріальної революції 4.0" Курс на таку індустріальну революцію став пріоритетом економічної політики США, країн ЄС, провідних країн світу а її основними драйверами стали інтерактивні, цифрові технології,

розвиток робототехніки та впровадження адитивних технологій.

Інвестування в інноваційний технологічний розвиток та його фінансування є невід’ємною ознакою, складовою впровадження процесів реіндустріалізації розбудови економіки провідних країн світу.

У Японії для фінансування науково-технічної сфери використовуються інструменти пільгового кредитування та оподаткування НДДКР, стратегічне планування здійснюється урядом, а до здійснення наукових досліджень, розробок та НДДКР залучаються провідні наукові інститути. Водночас Японія розгорнула масштабні інвестиційні програми, здійснювала через Японський банк розвитку та Експортно-імпортний банк активну кредитну політику підтримки товаровиробників та створила "керуюче вікно" (window guibance) із розподілу державних кредитів [9, с. 72]. Зазначимо, що в Японії у реалізації інноваційних проєктів за участю уряду, банки є основними донорами венчурного капіталу, а держава активно, послідовно співпрацює із бізнесом у плануванні стратегічних напрямів економічного та високотехнологічного розвитку, акумулювання та спрямування в ці напрями інвестицій, створення умов та гарантії їх безпеки та ефективності.

У Європейських країнах використовуються такі інструменти фінансування, як надання податкових пільг, за рахунок яких підприємства можуть компенсувати свої інноваційні витрати та податкові кредити, що дозволяють фінансувати частку інноваційних витрат. Активування та стимулювання інноваційної діяльності здійснюється із застосуванням таких інструментів державного регулювання, як дотації створення фондів впровадження інновацій, в Австрії та Німеччині практикується зниження державного мита для індивідуальних винахідників. Водночас в Європейському Союзі процеси технологічної модернізації виробництва здійснюються із фінансуванням як із державного бюджету, так і за кошти банків, фондів промислових корпорацій, компаній та із застосуванням інструментів венчурного фінансування. На відміну від США в венчурному бізнесі Європейського Союзу переважають банківські структури. Загалом модернізація виробництва, зміна його структури на теренах Європейського Союзу здійснюється за рахунок взаємодії інтеграції концернів із фінансовими інститутами, завдяки створенню горизонтальних промислово-фінансових об’єднань.

У США застосовуються безоплатне надання ліцензій на комерційне використання винаходів. Розвиток інноваційної діяльності здійснюється в країнах ЄС та США із застосуванням інструментів венчурного фінансування та реінвестування прибутку в розвиток через емісію акцій компаній та через кооперацію, об’єднання зусиль держави та груп компаній наукової сфери у створені та впроваджені в виробництво інновацій. Відтак держави Євросоюзу беруть участь та частково фінансують провідні проєкти. В США розвиток високотехнологічних галузей здійснюється значною мірою за рахунок державних коштів, водночас в Японії для розвитку високотехнологічних галузей активно залучаються інвестиційні ресурси японських корпорацій.

Загалом державна політика провідних розвинених країн для фінансового забезпечення процесів іннова-

ційного технологічного розвитку застосовує методи прямого регулювання із використанням інструментів пільгового кредитування підприємств, що здійснюють інноваційні розробки; безоплатно або на пільгових умовах передачі земельних ділянок та держаного майна для створення інноваційних підприємств.

Основні характеристики процесів реіндустріалізації та інструменти державної політики застосовані для їх реалізації та інноваційного, технологічного розвитку представлені в таблиці 1.

Дослідження та узагальнення основних характеристик процесів реіндустріалізації економіки та вивчення найбільш дієвих інструментів державної політики інноваційного технологічного розвитку та результатів їх реалізації дають можливість сформулювати концептуальну динамічно-структурну модель оптимізації характеристик процесів реіндустріалізації із застосуванням інструментів державної політики інноваційного, технологічного розвитку.

Розгляд набутого досвіду впровадження державної політики інноваційного та технологічного розвитку в різних країнах світу дає можливість окреслити ряд характерних особливостей державного регулювання в формуванні національних моделей. Зокрема вибір моделі та формування економічної політики країни та інструментів її державного регулювання залежить, від рівня соціально-економічного розвитку країни, структури економіки країни та частки в ній високо, середньо технологічних галузей, те на якому рівні техніко-технологічного устрою перебувають галузі економіки, їх забезпеченості ресурсами, кадрами, рівнем розвитку сучасних технологій, науки та освіти, стану та збалансованості фінансово-бюджетної системи країни, створеного інвестиційного клімату, розвитку інвестицій та можливостей їх залучення, експортного потенціалу країни та структури експорту та імпорту, стану розбудови соціальної економічної інфраструктури, сформованості та дієвості законодавства, державних інститутів та неформальних ринкових суспільних інститутів, ментальності, звичаїв, традицій та їх впливу на структуру виробництва та особливості ведення бізнесу, і нарешті, географічного розташування, наявності та негативного чи сприятливого впливу кліматичних умов.

ВИСНОВКИ

У підсумку аналізу світового досвіду реалізації державної політики інноваційного та технологічного розвитку досліджено та узагальнено основні інструменти державної політики, що були застосовані технологічно розвиненими країнами світу у процесі їх інноваційної розбудови й розвитку, сформовано концептуальну динамічно-структурну модель та визначено сукупність складників процесів реіндустріалізації як-от: індекси: відновлення потужностей національного виробництва; зростання частки виробництва високотехнологічної продукції; інвестування і фінансування інноваційного розвитку; технологічної модернізації, забезпечення ресурсами виробництва; зростання інноваційної активності; розвитку партнерських відносин, взаємодії; що окреслюють та визначають цільові орієнтири впровадження реіндустріальних процесів та є основою формування та планування стратегічних напрямів економічної політики країни необхідних для впровадження технологічних змін, вибору методів і інструментів, що можуть бути ефективно застосованими в реалізації економічної політики впровадження процесів реіндустріалізації та забезпечення інноваційного, технологічного розвитку.

Література:

1. Васильців Т.Г., Лупак Р.Л., Штець Т.Ф. Обґрунтування стратегічних напрямів, цілей та заходів державної політики реалізації потенціалу ІТ-сектору економіки України. Підприємництво і торгівля. 2018. Вип. 23. С. 56—63.

2. Войтко С.В. Управління розвитком наукомістких виробництв: монографія / С.В. Войтко. Київ: ВПІ Політехніка, 2012. 280 с.

3. Касьянов С. Державна допомога виробникам в Україні: реформування відповідно до норм СОТ та ЄС / С. Касьянов. Київ: Нора-друк, 2004. 86 с.

4. Кушнерук А.С. Досвід реалізації державної промислової політики в західних розвинених країнах. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 6 (132). С. 54—61.

5. Національна модель неоіндустріального розвитку України: монографія / За загал. ред. В.П. Вишневського. Київ: НАН України, Ін-т економіки промисловості, 2016. 519 с.

6. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: монографія / Л.І. Піддубна. Київ: Інжек, 2007. 367 с.

7. Промисловість України: стратегія та політика структурно-технологічної модернізації: монографія / Ю.В. Кіндзерський. Київ: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2013. 536 с.

8. Ромусік Я.В. Технологічна структура економіки: вітчизняні та світові тенденції. Ефективна економіка. 2013. № 11. С. 1—5.

9. Kusnets P.W. An East Asian Model of Economic Development: Japan, Taiwan, and South Korea. Economic Development and cultural Change. 1988. № 36. P. 11—43.

10. Vasylytsiv T.G., Lupak R.L., Osadchuck Yu.M. Assessment of the level of penetration of import dependence in the context of the import substitution policy in Ukraine. Економічний часопис-XXI. 2017. № 167 (9—10). С. 13—17.

References:

1. Vasylytsiv, T.G. Lupak, R.L. and Shtets', T.F. (2018), "Substantiation of strategic directions, goals and measures of the state policy of realizing the potential of the IT sector of the Ukrainian economy", Entrepreneurship and trade, vol. 23, pp. 56—63.

2. Voytko, V. S. (2012), Upravlinnia rozvytkom naukomistkykh vyrobnytstv [Management of the development of high-tech industries], VPI Politehnika, Kyiv, Ukraine.

3. Kas'yanov, S. (2004), Derzhavna dopomoga vyrobnykam v Ukrayini: reformuvannia vidpovidno do norm SOT I YeS [State aid to producers in Ukraine: WTO and EU reform], Nora-druk, Kyiv, Ukraine.

4. Kushneruk, A. S. (2012), "Experience in implementing state industrial policy in the western developed countries", Current economic problems, vol. 6 (132), pp. 54—61.

5. Vyshnens'kyi, V. P. (2016) Nacional'na model' neoindustrial'nogo rozvytku Ukrainy [National model of neo-industrial development of Ukraine], Instytut ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

6. Pidubna, L. I. (2007), Konkurentosporomozhnist' ekonomichnyh system [Competitiveness of economic systems], Inzhhek, Kyiv, Ukraine.

7. Kindzerskyi, Yu. V. (2013), Promyslovist' Ukrainy: strategiya ta polityka strukturno-tehnologichnoyi modernizaciyi [Industry of Ukraine: strategy and policy of structural and technological modernization], Instytut ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

8. Romusik Ya. V. (2013), "Technological structure of the economy: domestic and world trends", An efficient economy, vol. 11, pp. 1—5

9. Kusnets, P. W. (1988), "An East Asian Model of Economic Development: Japan, Taiwan, and South Korea", Economic Development and cultural Change, vol. 36, pp. 11—43.

10. Vasylytsiv, T.G. Lupak, R.L. and Osadchuck, Yu.M. (2017), "Assessment of the level of penetration of import dependence in the context of the import substitution policy in Ukraine", Economic Journal-XXI, vol. 167 (9—10), pp. 13—17.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2019 р.